

Emile Bourgonjon
&
Johannes Mutters
beeldhouwer en architect

Door:
Marc van Delft

Emile Bourgonjon en Johannes Mutters – beeldhouwer en architect

Brief aan de familieleden, nazaten van Emile Bourgonjon:

Beste Fee, Frank en David [van Delft]

In mijn whatsapp vertelde ik iets over de Haagse architect Johannes Mutters die vele bekende Haagse gebouwen heeft ontworpen en daarbij ook heeft samen gewerkt met onze overgrootvader, de beeldhouwer: Emile Bourgonjon, de vader van Maria Bourgonjon de echtgenote van David van Bohemen, onze opa.

Beste Rop [Haak],

Wil je deze mail doorsturen naar je zus Emilie, die immers ook naar onze overgrootvader [Emile Bourgonjon] is vernoemd, opa van jullie moeder Maja. Ik weet niet of je nog contact hebt met zuster Maja en je broer Jos, maar die mogen het natuurlijk ook weten / lezen, daar kan je het ook naar door sturen.

Beste Tonnie [van Nierop]

Ook jij bent een nazaat van de beeldhouwer Emile Bourgonjon, via tante Thea, de zuster van onze moeder, dus voor jou wellicht ook interessant.

Beste Fabian [van Bohemen]

Misschien voor jou ook interessant, want wellicht ben je dan niet direct genetisch verwant met Emile Bourgonjon, maar via de aantrouwing van je oom [?] David van Bohemen met Maria Bourgonjon misschien wel min of meer verbonden....

Dit schreef ik eerder via whatsapp aan mijn broers en zuster:

Beste familie [Fee, David en Frank van Delft]

Ik heb een grappige ontdekking gedaan over onze overgrootvader Emile Bourgonjon, waar mijn moeder en ik naar zijn vernoemd en waar onze moeder altijd met zoveel trots over vertelde.

O.a. vanwege de beelden op het kerkhof [st. Petrus Banden] e.d. [zie blz.1]

-Zie deze link:

<http://www.marcvandelft.nl/submenu241.html>

Ik heb net een boek gekocht over een Haagse art nouveau [/Neo-rennaissance-] architect.

Een zekere Johannes Mutters...

[plaatje van de voorkant van het boek]

Mutters heeft in Den Haag heel veel bekende en fraaie gebouwen gemaakt.

Zoals deze:
[plaatje van Theresiastraat 145]

Daarin wordt onze Emile [Bourgonjon] meerdere keren in genoemd.
Zie:
[citaat uit het boek waarin Emile B. wordt genoemd]

Fraai is bv. Dagelijkse Groenmarkt 37.
Achter de grote kerk.
Vroeger een Zuid-Hollands koffiehuis. Tegenwoordig een casino....
[plaatje van dagelijkse Groenmarkt 37]

Ik zal er nog meer over vertellen via een e-mail.
Dat zal ik dan binnenkort toezenden.

Hierbij voeg ik dan de daad bij het woord, zij het dat ik heb besloten om het niet allemaal via e-mail te verzenden maar het verslagje met de plaatjes in een Word-document [pdf?] te zetten wat ik als bijlage toevoeg aan deze brief.

Zie de bijlage[n].

Ik ben benieuwd wat jullie er van vinden en hoop nog van jullie te horen.

Marc van Delft

=====

Emile Bourgonjon en Johannes Muters – beeldhouwer en architect

Voor meer info over de beeldhouwer Emil Bourgonjon, zie:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Emil_Bourgonjon

Onlangs kocht ik een boek over de Haagse architect Johannes Muters, die leefde in de ‘duizelingwekkende jaren’, het ‘fin de siècle’, de ‘bel époque’, mijn favoriete periode uit de kunst- en wereldgeschiedenis, de meest geïnspireerde tijd van de mensheidsgeschiedenis, een duizelingwekkende tijd, nog nooit waren er [zo tussen 1880-1920] zo veel grote genieën samen op aarde geweest die zo veel moois, belangrijks, geïnspireerds hadden geschapen, en in welks tijd de mooiste kunstvormen aller tijden zijn ontstaan.

Het is de tijd van stromingen zoals de laatromantiek, het Impressionisme, het Folklorisme, de Art Nouveau ofwel Jugendstil, Symbolisme, Expressionisme, de mooiste sprookjesboek-illustratiekunst uit de wereldgeschiedenis [Arthur Rackham, Edmund Dulac, Bilibin], het ontstaan van de Theosofie en de Antroposofie, de Goetheanum-kunst, de eurithmie, de tijd van het Russisch ballet van Diaghilew, met choreografen zoals Fokine en Nijinsky, waarvoor onvergelijkelijke meesterwerken [mijn lievelingswerken] werden gecomponeerd zoals de ‘Daphnis et Chloé’ van Ravel, de ‘Vuurvogel’, ‘Petrouchka’ en de ‘Sacre du Printemps’ van Stravinsky, de tijd van de late Wagner, Bruckner, Dvorak, Tsjaikowsky, van Debussy, Ravel, Dukas, Duparc, Roussel, Fauré, Satie, van Sibelius, Szymanowsky, Rachmaninow, Mahler, Schoenberg, Zemlynsky, Schreker, Korngold, Rimsky Korsakow, Scriabin, de Art Nouveau architecten Horta en Guimard, Gaudí, de schilders Monet, Moreau, Mucha, Waterhouse, Jan Toorop, Franz Marc, Munch, de NL schrijvers Louis Couperus, Frederik van Eeden, Kloos, [de 80-ers,] de lijst gaat verder en verder, en de hoeveelheid meesterwerken uit die tijd is verbijsterend.

Ik heb altijd het meest gehouden van Jugendstil-architectuur.

Ook Den Haag geldt als een ‘Jugendstil-stad’, met fraaie wijken die in die periode rond 1900 zijn gebouwd, zoals het Statenkwartier, Duinoord, het Bezuidenhout, de Indische buurt, het Sweelinckplein, met een heel aantal voorbeelden van Art Nouveau, de meest wonderbaarlijk mooie en betoverende architectuurvorm aller tijden....

Onlangs was er trouwens een Haags Jugendstil-festival!

Ik ben dan natuurlijk ook zeer geïnteresseerd in de Art Nouveau gebouwen die in deze periode gebouwd zijn in Den Haag en hun architecten.

Kort geleden kwam ik dit boek tegen, over architect Johannes Mutters, die ook bekende Art Nouveau gebouwen in Den Haag heeft gebouwd, die precies een eeuw voor mij is geboren [1858-1930], nota bene een generatiegenoot van Rudolf Steiner [1861-1925]....

Op de voorkant van het boek prijkt dan ook een van zijn allermooiste Art Nouveau-huizen uit de binnenstad van Mutters, er staan trouwens heel wat Jugendstil-huizen in de [wat meer deftige...] 'loopstraten' / winkelstraten, zoals de Venestraat, de Hoogstraat, het Noordeinde, de Korte Poten, het Plein, etc.

Toentertijd gebouwd voor de deftige, flanerende Haegse dames met hun wespentailles, en grote hoeden en parasolletjes....

Het gebouw [uit 1902] staat in de Venestraat 29:

Ook het gebouw in de Hoogstraat 30 uit 1897 is een typisch beeldbepalend Haags Art Nouveau-gebouw van Mutters:

Tot mijn verrassing bleek het fraaie Art-Nouveau-gebouw op het Buitenhof waar hedentendag de Pathé-bioscoop in is gevestigd ook van Mutters te zijn!

In dit fraaie gebouw [uit 1904-06] heb ik zeer vele leuke bioscoopfilms gezien!

In de buurt van het Plein, richting Herengracht [en Centraal Station] vinden we Korte Poten 7, in de buurt van de bekende 'Wiener Konditorei', een bekende oude en authentieke apotheek met van binnen ongelooflijk mooie reliëfs:

Gebouwd: 1913-14. Zie deze prachtige reliëfs in het interieur:

Lang geleden [negentiger jaren] heb ik een tijd lang aan fitness-training gedaan bij Jack Slagman toentertijd in het gebouw van het zwembad van de Mauritskade.

Op een gegeven moment verhuisde hij echter naar een gebouw in het Bezuidenhout.

Dat was voor mij te ver weg om daar nog te gaan trainen, maar het bleek wel een prachtig gebouw te zijn op de hoek van de Theresiastraat 145 en de Johannes Camphuisstraat 23-25. [jammer dat ik er nooit in ben gaan kijken....] Dit fraaie gebouw [uit 1895-97] nu bleek ook van Mutters te zijn!

Momenteel zijn er allerlei winkels, supermarkten in gevestigd....

Ook heeft Mutters villa's gebouwd, vooral veel in Wassenaar, maar ook deze 'Villa Ten Rande' [uit 1913-14] in de ambassadebuurt op de Carnegielaan 11, de laan die om de tuin van het Vredespaleis heen gaat bij de Haagse beek, vlak bij het oude Metropole, en hij is ook te zien vanaf de Groot Hertoginnelaan:

Johannes Mutters en Emile Bourgonjon

We gaan nu kijken naar de gebouwen waarbij mijn / onze overgrootvader bij betrokken was, want hij wordt in het Mutters-boek meerdere keren genoemd.

Zie deze tekst:

Beeldende Kunsten in Den Haag. Hij was jurylid bij een groot aantal prijsvragen.

Hij werkte samen met diverse kunstenaars, waaronder Henri Baes, Emile Bourgonjon en Rien Hack, terwijl de ontwerpers van De Porceleyne Fles, plateelbakkerij Rozenburg, de meubelfabriek H.P. Mutters & Zn. en de metaalwerkenfabriek F.W. Braat met regelmaat bijdroegen aan de vormgeving en de uitvoering. Hij had een kantoor met meerdere medewerkers waarvan diversen later voor zichzelf een geslaagde carrière als architect opbouwden, waaronder Pieter Smits, Hendrik Fels, Jan Willem van der Weele en Jan Wils. In een aantal projecten werkte hij samen met anderen, zoals met de architect J.J. Gort en de ontwerper Karel Sluyterman.

Hij was een breed architect. Hij combineerde gebouwarchitectuur met interieurontwerp en meubelkunst en architectuur met ruimtelijke planning. Hij maakte stedenbouwkundige plan-

Hier worden meerdere huizen genoemd die we gaan bekijken:

In diverse projecten gebruikte hij decoratieve panelen van (ongeglazuurd) terracotta, zoals in 1890 in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis en in de twee grote herenhuizen op de hoek van de Bezuidenhoutseweg en de Daendelsstraat in 1894. In beide gevallen was de beeldhouwer Emile Bourgonjon verantwoordelijk voor de uitvoering. Ook in de gevels van het in 1893 voltooide woonhuis voor F.P. ter Meulen op de hoek van de Nassau Dillenburgstraat en de Jan van Nassaustraat verwerkte Mutters rijk gebeeldhouwde reliëfpanelen en sculpturen van terracotta, waarschijnlijk eveneens van de hand van Bourgonjon.

Wellicht het meest spectaculair is het Neo-Renaissancegebouw wat vroeger een restaurant was / koffiehuis, maar waarin tegenwoordig een speelhuis [een soort casino] in is gevestigd, waar kinderen zich kunnen uitleven op speelautomaten.

Waarlijk geen verheven bestemming voor dit prachtige, stijlvolle gebouw, net zoals de martelaren van Gorkum-kerk waar kinderen kunnen trampoline springen, maar kenmerkend voor deze verderfelijke tijd is nu eenmaal dat alles om commercie en geld draait en de mensen nergens meer respect voor hebben.... [Mutters en Bourgonjon zouden zich omdraaien in hun graf...]

Koffiehuis Den Haag 1889-1890 en 1898

Naam: Zuid-Hollandsch Koffiehuis

Type: koffiehuisen

Ontwerpjaar: 1889-1890

Uitgevoerd: ja

Nog bestaand: ja/2017 (gedeeltelijk)

Architect/bureau: Joh. Mutters jr. 1889-1890; Joh. Mutters jr. richting zalen Arti et Industriae) 1898

Bijdrage: E.A.F. (Emile) Bourgonjon (beeldhouwwerk) 1898

Opdrachtgever: Maatschappij tot Exploitatie van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis

Adres: Dagelijkse Groenmarkt 37 2513 AL Den Haag

Literatuur: 45; 46; 203

Bijzonderheden

Het Zuid-Hollandsch Koffiehuis werd gebouwd in opdracht van de op 23 juni 1889 opgerichte Maatschappij tot Exploitatie van het Zuid-Hollandsch Koffiehuis, waarvan Mutters de aandeelhouders was. De opening vond plaats op 14 juni 1890. Krentenb...heid daarvan spraken v...

De reliëfs waren gemaakt door de in Den Haag werkzame Belgische beeldhouwer E.A.F. (Emile) Bourgonjon (1841-1927). Krantenberichten die verschenen ter gelegenheid van de opening van het koffiehuis, spraken van een gevel in de 'vlaamsche renaissance' die 'een waardig pendant' vormde van het schuin tegenoverliggende zestiende-eeuwse raadhuis.²⁷ Binnen be-

Deze foto is nog uit de tijd dat het als koffiehuis werd gebruikt neem ik aan:

Dit is een oorspronkelijke tekening:

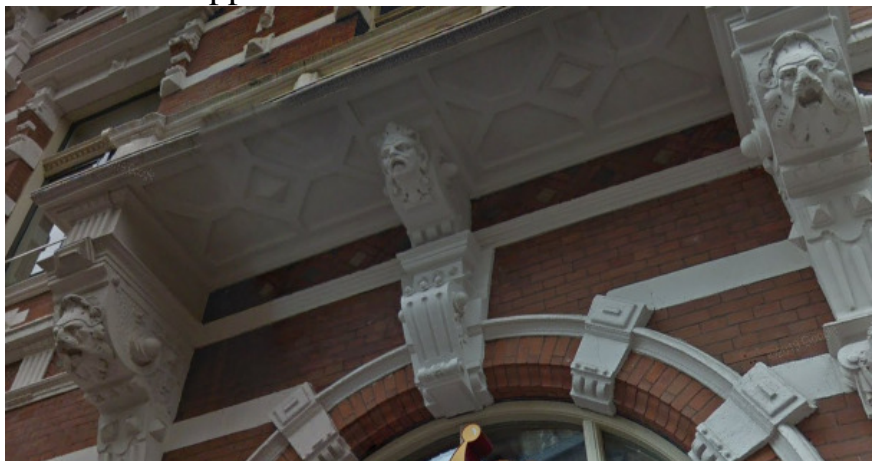

Zo ziet het er nu uit:

Op dit gebouw zijn de beelden / reliëfs van koppen van Emile Bourgonjon nog duidelijk te zien en ook typisch herkenbaar voor zijn stijl zoals we dat ook kennen van de duivelskoppen in de arcade van kerkhof st. Petrus banden:

Als ik dit soort koppen zie, dan zou ik ze eerder als vrolijk en humoristisch karakteriseren, en volgens mijn moeder was haar opa ook inderdaad een vrolijke en lieve man, mijn moeder was gek op hem, en ze was bijzonder kwaad dat ze niet naar hem toe mocht toen hij op sterven lag.

Mijn moeder was geboren in 1923 en Emile stierf in 1927, ze was toen dus 4.

In dezelfde tijd leefde er nog een andere grote kunstenaar in dezelfde omgeving, namelijk de symbolist en later sterk katholieke kunstenaar Jan Toorop [een van mijn favorieten!], hij was in hetzelfde jaar geboren als Mutters, 1858, en stierf een jaar na de opa van mijn moeder, in 1928.

Jan Toorop leefde toen in dezelfde straat als mijn moeder, in de Van Merlenstraat en mijn moeder herinnert zich nog dat het een oude man met baard was, die in een invalidewagentje rondreed wat hij met de hand voortbewoog, niet als fietsbeweging, maar heen en weer gaand, en dat ze altijd een stukje met hem mee reed op zijn wagen en dat hij snoepjes uitdeelde aan de straatkinderen.

Jan Toorop ligt begraven in een prachtig en indrukwekkend pronkgraf in dezelfde begraafplaats als waar ons familiegraf zich bevindt [Sint Petrus banden op de Kerkhoflaan], waar helemaal onderaan, de resten van Emile Bourgonjon moeten liggen en zijn vrouw, dan onze opa en oma van Bohemen, onze vader Theo van Delft en moeder Emilie, onze tante Thea van Nierop, en ook nog de as van George Porton, de vriend van onze moeder.

Het volgende belangrijke en bekende gebouw van Mutters waar Emile Bourgonjon bij betrokken was, is op Plein 24, sociëteit de Witte.... :

Sociëteit Den Haag 1897-1900

Naam: Sociëteit De Witte

Type: verenigingsgebouwen

Ontwerpjaar: 1897-1900

Uitgevoerd: ja

Nog bestaand: ja/2017 (interieur Mutters is niet meer aanwezig)

Architect/bureau: Joh. Mutters jr. (uitbreiding) 1897-1900

Bijdragen: Joh. Mutters jr. (interieur, meubilering) 1897-1900; Martinus van Ommeren (aannemer) 1897-1900; E.A.F. (Emile) Bourgonjon (beeldhouwwerk) 1897-1900; Henri Baes (decoraties) 1897-1900; Karel Cramer, Koninklijke Zinkfabriek F.W. Braat (smeedijzeren hekwerken, armaturen) 1897-1900; Joost Thooft & Labouchere (De Porceleyne Fles) (sectieltegels) 1897-1900; Koninklijke Nederlandsche Meubelfabriek H.P. Mutters & Zn. nv (meubilair en betimmeringen) 1897-1900; Joh. Mutters jr. (ontwerp raam) 1903; E.W.F. Kerling (glas-in-lood) 1897-1900 en 1903; J. Limburg (verbouwing interieur) 1930

Opdrachtgever: sociëteit De Witte

Adres: Plein 24 2511 CS Den Haag

Literatuur: 11; 12; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30; 31; 145; 159; 164; 183; 187; 203; 208; 219

Bijzonderheden

Omstreeks 1 april 1897 aanvaardde Mutters de opdracht voor een grote uitbreiding van de Nieuwe of Littéraire Sociëteit De Witte. De architect en bouwkundige J.H.

Naam: Sociëteit De Witte

Type: verenigingsgebouwen

Ontwerpjaar: 1897-1900

Uitgevoerd: ja

Nog bestaand: ja/2017 (interieur Mutters is niet meer aanwezig)

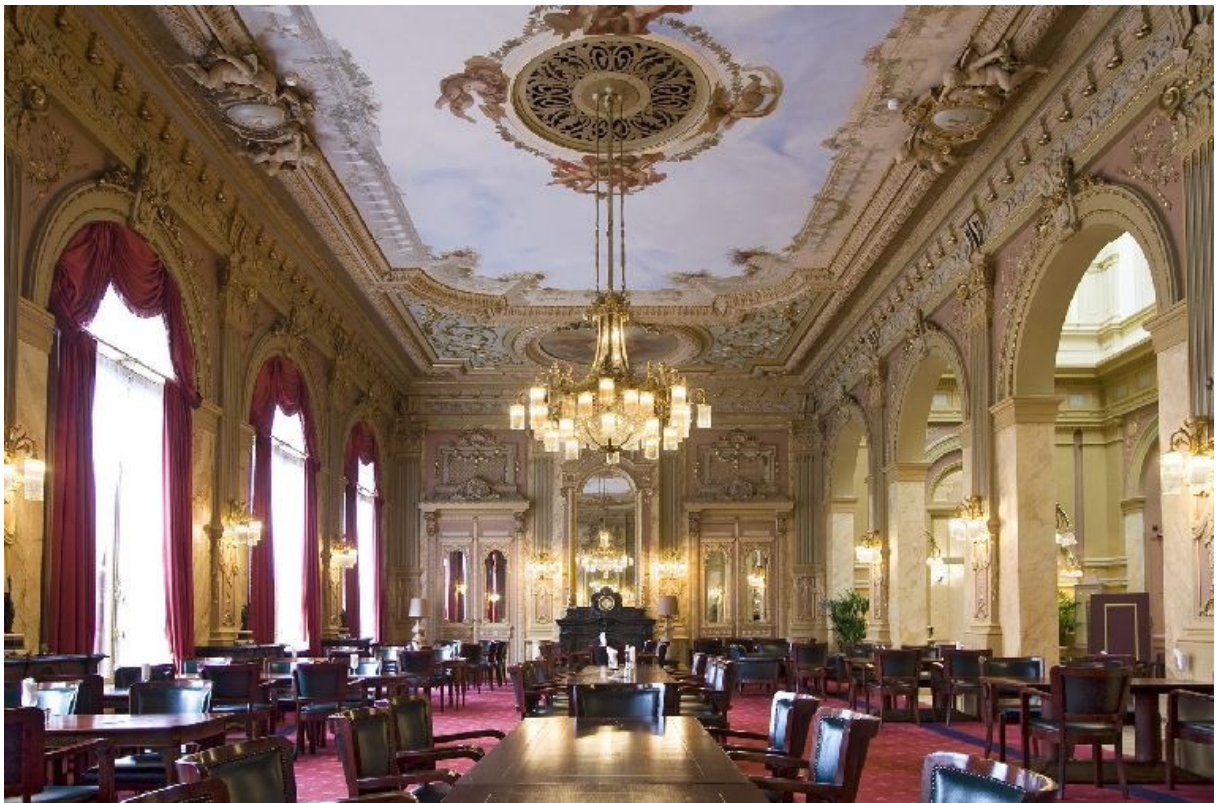
Architect/bureau: Joh. Mutters jr. (uitbreiding) 1897-1900

Bijdragen: Joh. Mutters jr. (interieur, meubilering) 1897-1900; Martinus van Ommeren (aannemer) 1897-1900; E.A.F. (Emile) Bourgonjon (beeldhouwwerk) 1897-1900; Henri Baes (decoraties) 1897-1900; Karel Cramer, Koninklijke Zinkfabriek F.W. Braat (smeedijzeren hekwerken, armaturen) 1897-1900; Joost Thooft & Labouchere (De Porceleyne Fles) (sectieltegels) 1897-1900; Koninklijke Nederlandsche Meubelfabriek H.P. Mutters & Zn. nv (meubilair en betimmeringen) 1897-1900; Joh. Mutters jr. (ontwerp raam) 1903; E.W.F. Kerling (glas-in-lood) 1897-1900 en 1903; J. Limburg (verbouwing interieur) 1930

Zoals je kan zien, van buiten een vrij eenvoudig gebouw, maar van binnen van een ongelooflijke schoonheid en rijkdom, echt heel sjiek, typisch een 'kleine club' voor de rijke notabelen van de Haagse kouwé kak met de aerdappel in de keel....

Ik zou zo zeggen, meer een neo-barokke stijl....

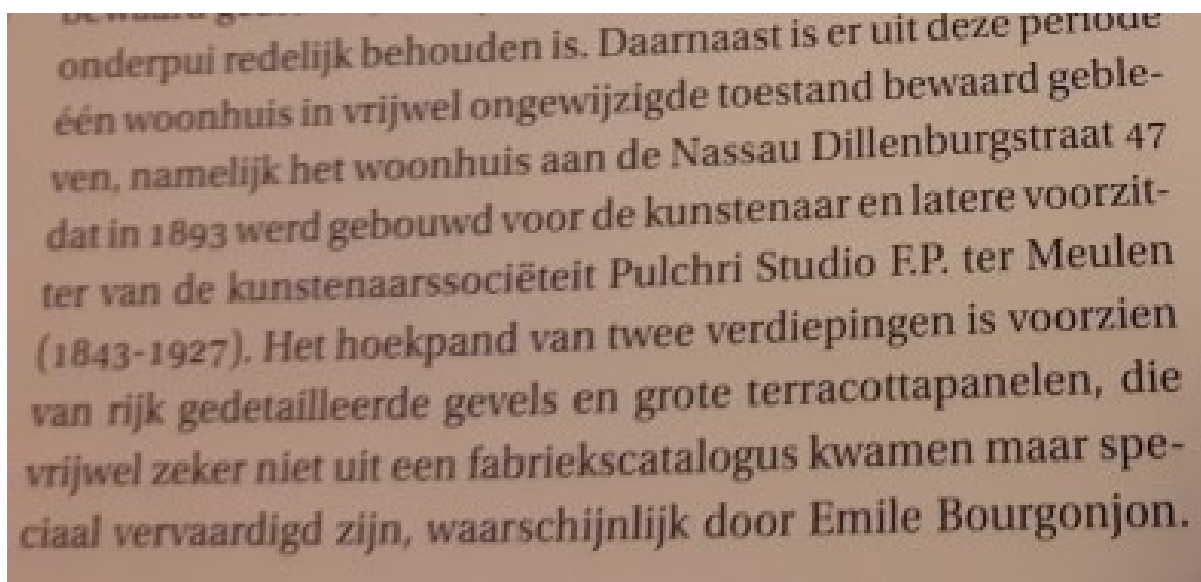
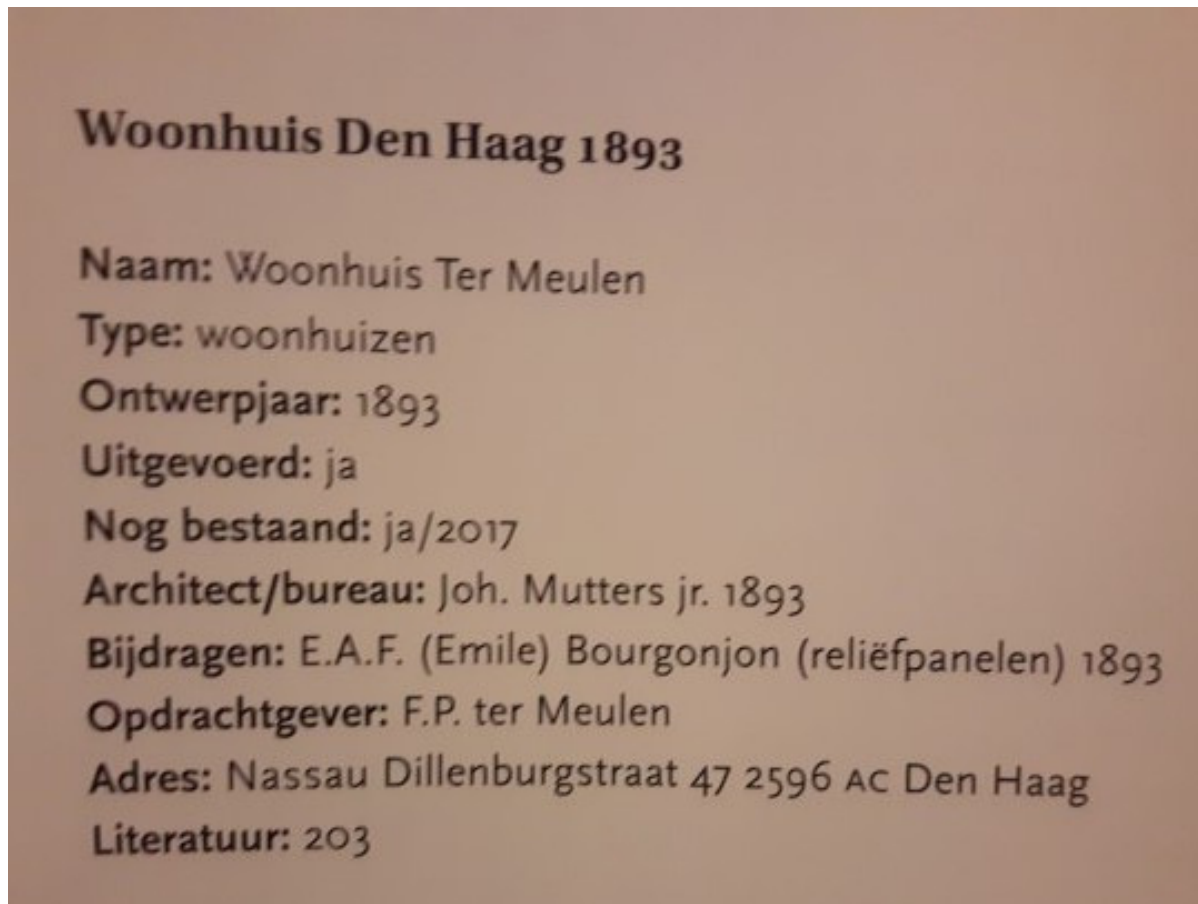

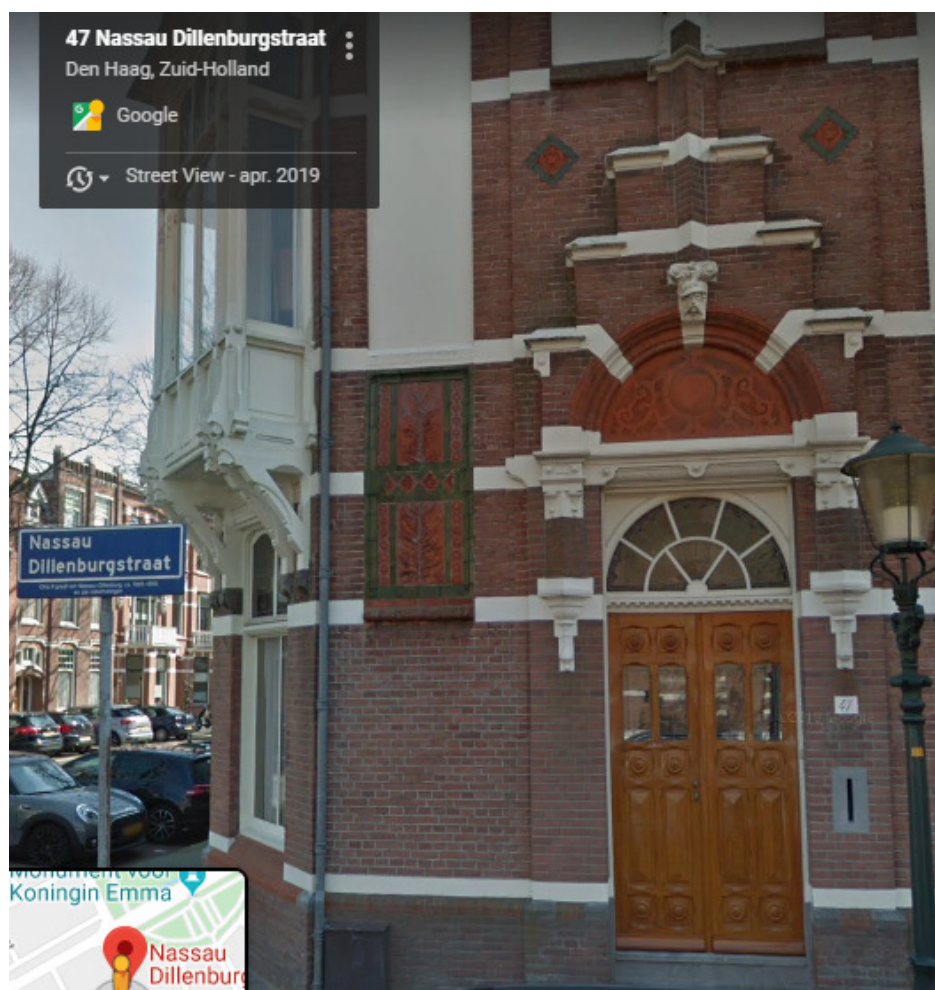
Ik heb helaas niet kunnen ontdekken waar dan precies de beeldhouwwerken van onze Emile zich bevinden, misschien ligt daar nog een mooie taak voor ons om dat nader te onderzoeken....

We hebben dan in ieder geval wel een mooi smoesje om dit exclusieve clubhuis te betreden, waar gewone stervelingen natuurlijk niet in komen, maar als nazaat van Emile mogen we toch wel zijn kunst komen bekijken!

De Jan van Nassaustraart is ook weer zo'n ongelooflijk mooie straat, evenals de omliggende straten, zoals de Nassau Dillenburgstraat, waar op nr. 13 ook nog onze huisarts dr. Hutchison [opvolger van Soesman] zijn praktijk heeft. Maar op nr. 47 is dan weer een gebouw van Mutters, met reliëfpanelen van Emile Bourgonjon:

Ik heb de foto's hieronder moeten bewerken en maken vanuit google streetview:

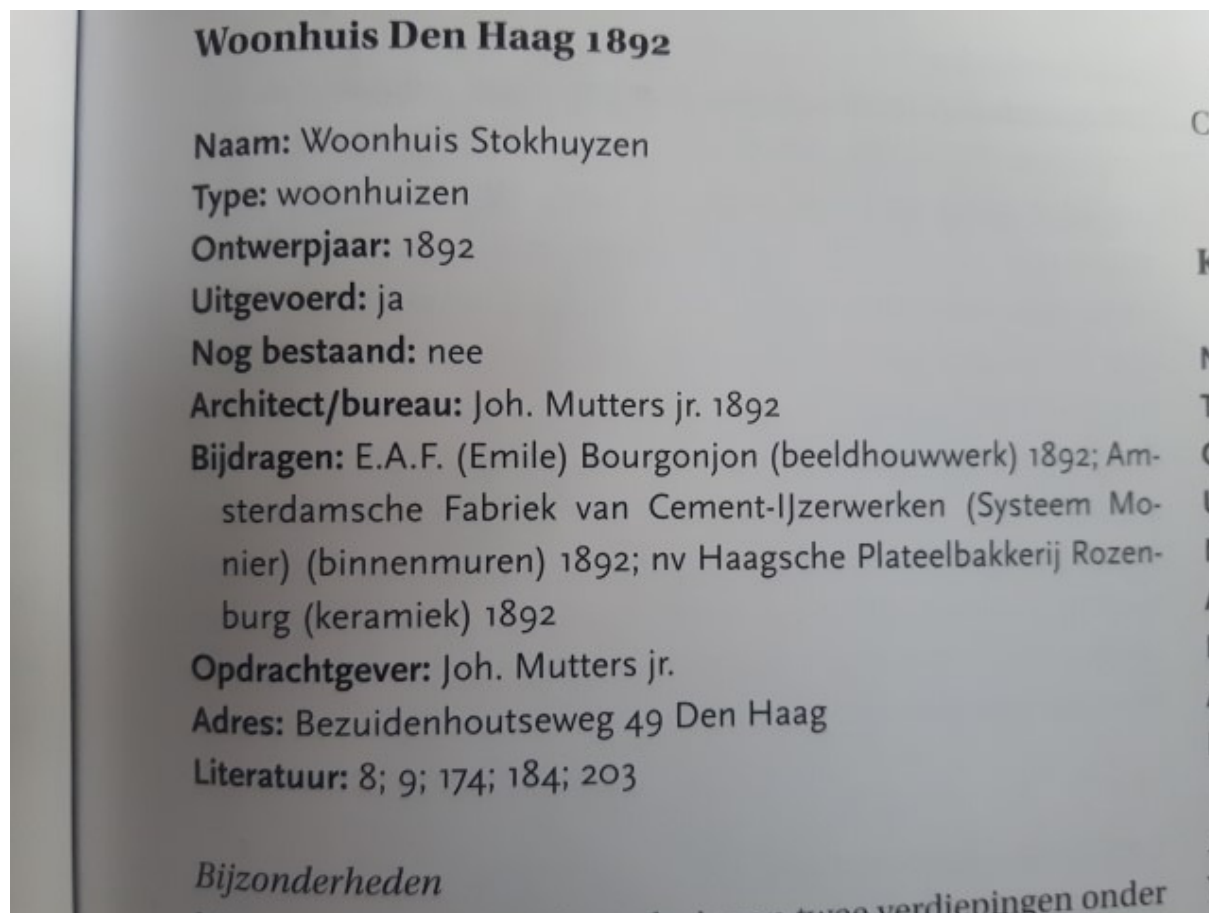
Helaas heb ik geen betere foto's, dus het zou leuk zijn om bepaalde gebouwen eens nader te bekijken en te kijken of je geen foto's kunt maken van de reliefpanelen van onze overgrootvader....

Nu komt het laatste project waarbij Mutters en Bourgonjon hebben samengewerkt, namelijk, een hoekhuis op de hoek bezuidenhoutse weg en de Daendelstraat, eigenlijk 2 huizen dus, maar met elkaar verbonden.

Maar helaas zijn deze schitterende huizen in 1969 afgebroken.

Ik weet niet welke barbaar dat op zijn geweten heeft en waarom, maar er zijn überhaupt heel veel schitterende gebouwen van Mutters al afgebroken en ook veel fraaie Jugendstilpanden zijn afgebroken in de barbaarse tijden die volgden op het Bel Epoque, toen de 'nieuwe zakelijkheid' en het 'modernisme' alle schoonheid overboord zette, en we in een ahrimanisch-materialistische tijdgeest kwamen waar alles alleen nog maar draaide om geld, efficiëntie, nut, functioneel, en alles kil, koud, vierkant, hard, onnatuurlijk en zakelijk werd....

Maar voor 1945 en nog meer voor 1918 was alles nog mooi, zelfs de fabrieken waren mooi, de mensen leefden nog vanuit hun hart en niet alleen maar vanuit hun verstand met een hart van steen, zoals tegenwoordig.

Bezuidenhoutseweg 49 en 51, Huize Oud-Boschlust 1970 Foto Fotoburo Meyer © Haags Gemeentearchief

Bezuidenhoutseweg 49, hoek Daendelsstraat ca 1968 foto A S C Schuller Haags Gemeentearchief

Woonhuis Den Haag 1892-1894

Naam: Woonhuis Couvée

Type: woonhuizen

Ontwerpjaar: 1892-1894

Uitgevoerd: ja

Nog bestaand: nee

Architect/bureau: Joh. Mutters jr. 1892-1894

Bijdragen: Jac. Vos (aannemer) 1892-1894; E.A.F. (Emile) Bours-
gonjon (beeldhouwwerk) 1892-1895; Georg Sturm, nv Haagsche
Plateelbakkerij Rozenburg (keramiek) 1892-1895

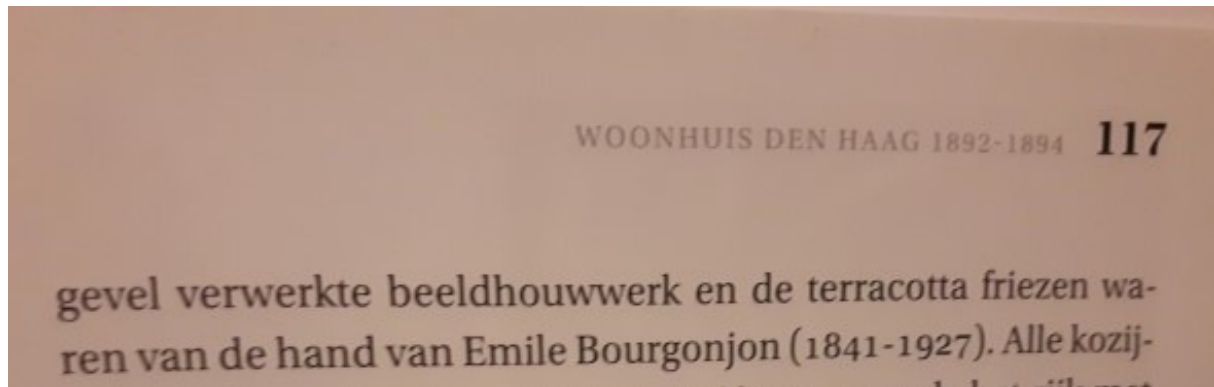
Opdrachtgever: M.M. Couvée

Adres: Daendelsstraat 1-1a (hoek Bezuidenhoutseweg) Den Haag

Archief: HGA: archief Rozenburg, inv.nr. 15

Literatuur: 174; 184; 203; 209; 210; 216

Jammer nou dat we nu niet meer naar het gebouw kunnen gaan om het nader te bekijken en te zien of we nog iets van het beeldhouwwerk van onze Emile kunnen ontwaren.

Nu, dit zijn dan de dingen over Emile Bourgonjon die ik zou uit het boek over Mutters kon ontlennen.

Er zal vast wel nog meer over Bourgonjon te vinden zijn, op wikipedia staat er ook nog van alles en hij heeft ook een tijd in Roermond gewerkt, waar wat meer serieuze beelden van hem te zien zijn.

In ieder geval is het leuk om te weten dat Bourgonjon heeft geleefd in de mooiste en meest geïnspireerde tijd van de wereldgeschiedenis, het fin de siècle, de periode waarin de mooie 19e eeuwse stadwijken zijn ontstaan, vaak in Neostijlen, soms in Art Nouveau, maar allen even fantasievol en aangenaam om te zien, en dat hij samen met de geniale architect Mutters een bijdrage heeft geleverd om de aarde een mooiere plek te maken door aan de fraaie gebouwen van Mutters en vele anderen leuke, speelse en vrolijke reliëfs en koppen toe te voegen, wat voor de beschouwer van nu nog altijd een oogstrelende rijkdom is.

Een ander voor jullie wellicht onbekend kunstwerk van Emile is een van de mooiste Art Nouveau-huizen van Den Haag: De neogotische gevel van het **Lorrie-huis** – op het **Smidswater 26**, achter de Denneweg.

Let dan vooral op de hond-achtige beeldjes op de zuiltjes aan weerszijde van het raam, maar het reliëf eronder is wellicht ook van zijn hand.... [????]

Beelden van Emil Bourgonjon

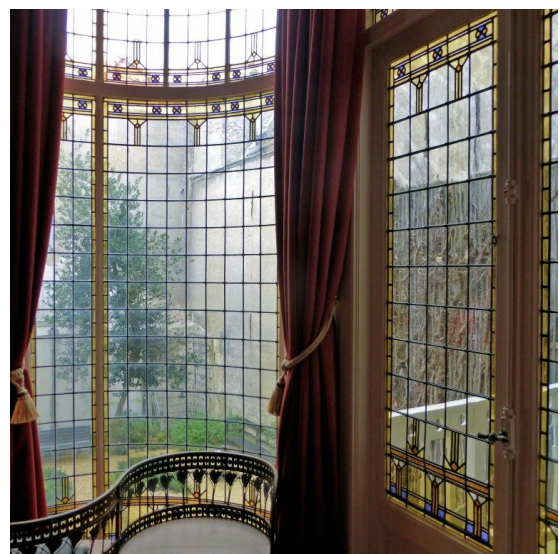
De gevel van het Lorrie-huis is versierd met tegeltableaus met bloemen en beeldhouwwerk van de Belgische in Den Haag woonachtige beeldhouwer Emil Bourgonjon (1841-1927). Hierin zijn behalve art nouveau ook neogotische elementen te herkennen, zoals kruisbloemen, waterspuwers en gevleugelde honden.

Zweepslaglijn

Voor Lorrie was zijn huis aan het Smidswater zijn eerste art nouveau huis. Waarschijnlijk heeft hij zich hierbij laten inspireren door soortgelijke huizen in Brussel en Parijs, waar hij vaak kwam. Kenmerkend voor deze stijl is de vloeiende zweepslaglijn, die bijvoorbeeld terugkomt in de ijzeren hekwerken en de messing brievenbus met deurbel.

Nu nader ingezoomd op de neogotische ‘hellehonden’ van Emil Bourgonjon:

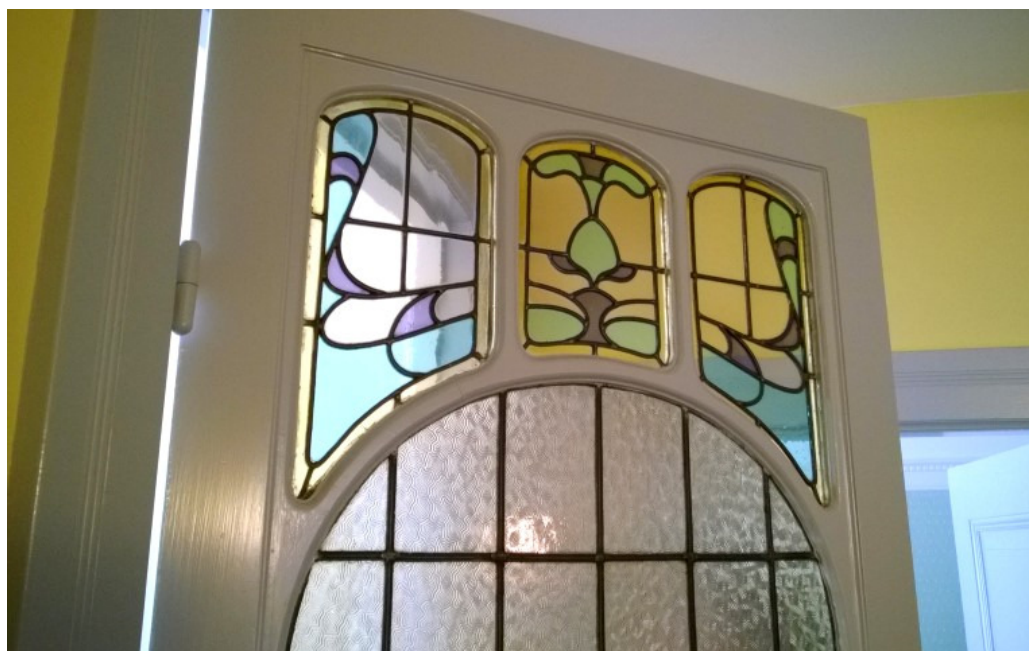
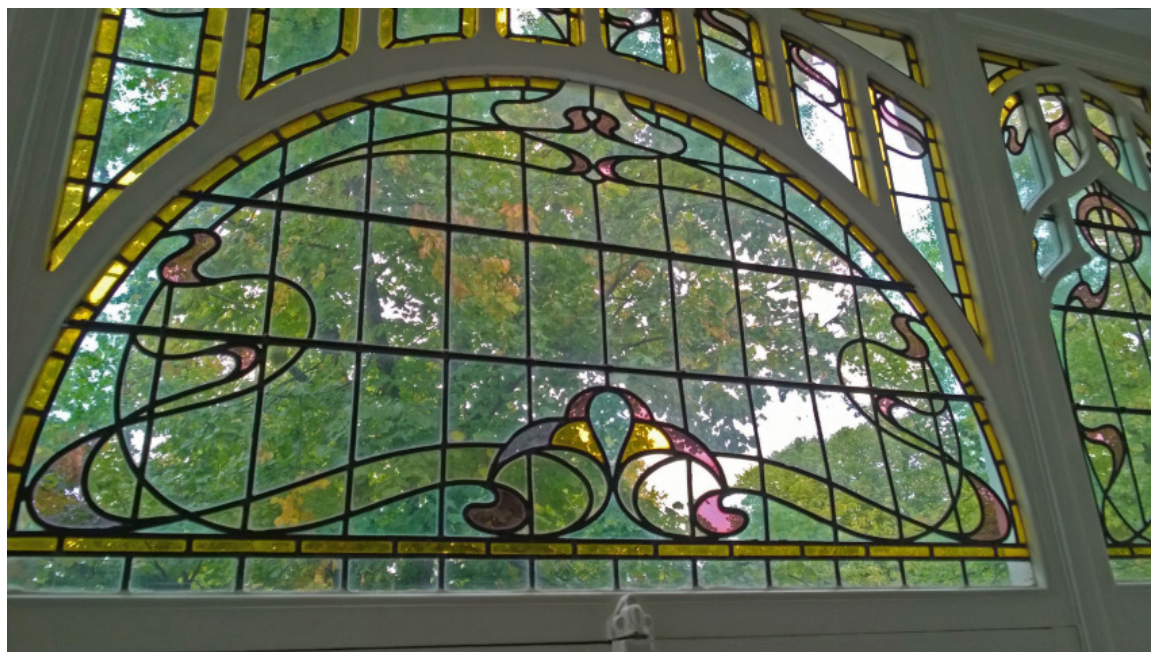

Zo te zien zijn het waterspuwers, of gargoules, die in Emiles typisch katholieke ornamentieke neo-gotische stijl de functie hebben, net zoals bij gotische kathedralen, om eventuele boze geesten te verjagen die de kathedraal zouden willen binnen komen. Men ging er van uit dat als de boze geesten, alsof ze in een spiegel keken, zichzelf zouden herkennen in deze beelden, dat ze dan zouden schrikken en rechtsomkeer maken.

In die zin zijn deze beelden dus op te vatten als ‘beschermers van de kathedraal’, en in dit geval als ‘beschermers van het huis’, een soort ‘waakhonden’ dus....

Hier nog wat fraaie Art Nouveau glas-in-lood uit het Lorrie-huis:

Ik deed nog een andere interessante ontdekking over Emile Bourgonjon:
Het blijkt dat hij een oudere broer had, die ook beeldhouwer was:

**Ludovicus Franciscus (Louis) Bourgonjon (Brugge, 19 januari 1835 –
Tilburg, 8 mei 1925)**

Nu kreeg deze oudere broer, die eveneens van België naar Nederland verhuisde,
een zoon die ook beeldhouwer werd, namelijk:

**Gerardus Prosper David Bourgonjon (Gent, 13 september 1871 – Loon op
Zand, 12 december 1963)**

Zijn vader Louis verhuisde op zijn ouwe dag naar Tilburg, waar zijn zoon woonde, en daar is hij in 1925 overleden.

Toen heeft zijn zoon voor zijn ouders in 1925 een prachtig Art Nouveau grafmonument gemaakt wat te zien is op een begraafplaats in Tilburg, **de rooms-katholieke begraafplaats Binnenstad**, waar Ria en ik toevallig recent zijn geweest nadat wij in Tilburg de uitvoering meemaakten van de 5^e symfonie van Johan de Mey, 'Return to Middle Earth'...

Na het concert wilden we nog even ergens wandelen, en toen zagen we toevallig deze begraafplaats, dus gingen we daar even kijken, en dat bleek werkelijk een ongelooflijk mooie begraafplaats te zijn, met de meest prachtige grafbeelden en monumenten, dus ik weet zeker dat we toen ook dat prachtige grafmonument van de neef van mijn overgrootvader gezien moeten hebben, toen onbewust van het feit dat dit van een ver familielid was....

Louis Bourgonjon (1835-1925) was een oud België afkomstige beeldhouwer. Hij kwam in 1883 met zijn gezin naar Nederland, toen hij docent werd aan de kunstnijverheidsschool Quellinus in Amsterdam. Hij bleef tot 1915 aan als docent. Toen in 1919 zoon Gerard Bourgonjon een baan in Tilburg kreeg, verhuisden Louis en zijn vrouw Theonia Roeland (1844-1926) met hun zoon mee. Beiden overleden in Tilburg. Hun grafmonument op de begraafplaats Binnenstad is van de hand van Gerard.

Het grafmonument is uitgevoerd in zandsteen en heeft **jugendstilkenmerken**. Het bestaat uit een gebeeldhouwde opstand op een tombe. Aan het hoofdeinde staat een engel, gekleed in een gedrapeerd gewaad, met gestileerde plooiën. De vleugeltoppen komen boven het hoofd samen. Op de borst van de engel is een bronzen plaquette aangebracht met een dubbelportret en profiel van het echtpaar Bourgonjon-Roeland, dat wordt omgeven door de mouwen van het gewaad.

